

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ НА ПІДСТАВІ УГОД

SOME ASPECTS OF PROOF IN THE CRIMINAL PROCEEDINGS ON THE BASIS OF AGREEMENTS

Гловюк І.В.,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»

Стаття присвячена дослідженню проблематики доказування у кримінальному провадженні на підставі угод. Виявлені та проаналізовані особливості такого доказування, указано на важливу роль суду при встановленні обставин, передбачених ст. 474 КПК. Запропоновані та сформульовані зміни до ч. 2 та ч. 6 ст. 474 КПК.

Ключові слова: доказування, суд, угода про визнання винуватості, угода про примирення, прокурор.

Статья посвящена исследованию проблемы доказывания в уголовном производстве на основе соглашений. Выявлены и проанализированы особенности такого доказывания, указана важная роль суда при установлении обстоятельств, предусмотренных ст. 474 УПК. Предложены и сформулированы изменения к ч. 2 и ч. 6 ст. 474 УПК.

Ключевые слова: доказывание, суд, соглашение о признании вины, соглашение о примирении, прокурор.

This article deals with the problem of proof in the criminal proceedings on the basis of agreements. The features of such evidences have been identified and analyzed, it was indicated as well that the court has as an important role in determining the circumstances under Art. 474 of the CPC. Amendments to Part 2 and Part 6 of Art. 474 of the CPC have been proposed and formulated.

Key words: proof, court, plea bargaining, agreement on reconciliation, prosecutor.

Постановка проблеми. Угоди у кримінальному провадженні – новий інститут кримінального процесуального права, який вже довів свою ефективність шляхом широкого використання. Моніторинговий звіт «Реалізація нового КПК України у першому півріччі 2013 року» ілюструє, що кількість угод про визнання винуватості становить 8% від загальної кількості проваджень, надісланих до суду (або 930 таких угод на місяць протягом першого півріччя 2013 року). Така кількість спрощених проваджень продовжує перебувати на допустимому рівні, тобто вони не перетворилися на основний вид проваджень. Кількість угод про примирення становить 8,5% від загальної кількості проваджень, надісланих до суду (або 1 100 таких угод на місяць протягом першого півріччя 2013 року) [1, с. 4].

Проблематика провадження на підставі угод в Україні вже активно досліджена такими вченими, як М. Й. Вільгушинський, М. О. Карпенко, Я. Ю. Конюшенко, В. Кравчук, В. О. Кучер, Ю. А. Ліхолстова, В. В. Навроцька, О. С. Омельченко, А. В. Портнов, П. Пушкар, В. О. Рибалко, О. В. Сав'юк, Г. П. Середа, М. В. Сіроткіна, В. І. Фаринник, Д. В. Філін, М. І. Хавронюк, які вказали на історичні засади становлення цього інституту, особливості провадження на підставі угод, особливості забезпечення прав сторін та суспільних інтересів у цьому провадженні. Однак питання доказування у провадженні на підставі угод спеціально поки що не досліджено. Саме тому **мета статті** полягає у виявленні та аналізі особливостей доказування у кримінальному провадженні на підставі угод.

Вклад основного матеріалу. Аналізуючи норми КПК, можна виділити деякі особливості доказування у кримінальному провадженні на підставі угод.

Так, до укладення угоди процес доказування у судовому та судовому провадженні здійснюється у загальному порядку. Після укладення угоди у досудовому розслідуванні, у відповідності до ч. 1 ст. 474 КПК, обвинувальний акт з підписаною сторонами угодою невідкладно надсилається до суду. Прокурор має право відкласти направлення до суду обвинувального акта з підписаною сторонами угодою до отримання висновку експерта або завершення проведення інших слідчих дій, необхідних для збирання та фіксації доказів, які можуть бути втрачені з плином часу, або які неможливо буде провести пізніше без істотної шкоди для їх результату у разі відмови суду

в затвердженні угоди. Однак при застосуванні цієї норми слід враховувати, що, по-перше, суд зобов'язаний перевірити правильність кваліфікації діяння, по-друге, наявність фактичних підстав для визнання винуватості. Тому на час направлення обвинувального акта та угоди до суду слідчий та прокурор повинні зібрати достатню кількість доказів, що беззаперечно підтверджує вчинення підозрюваним відповідного кримінального правопорушення. Інакше суд може прийняти рішення про відмову у затвердженні угоди, а можливості збирання додаткових доказів для підтвердження вини підозрюваного можуть бути втрачені.

Слід погодитися із Т.В. Лукашкіною у тому, що в тих випадках, коли в кримінальному провадженні укладаються угоди, необхідно встановити обставини предмету доказування до моменту укладення угоди. Відповідно до ч. 5 ст. 469 укладення угоди можливе після повідомлення про підозру. А для того, щоб повідомити про підозру, необхідно встановити обставини кримінального правопорушення. Правда, важко собі уявити, як це можна зробити протягом 24 годин після затримання особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, як це передбачено ч. 2 ст. 278 КПК. Відповідно до ч. 1 ст. 474 КПК прокурор має право відкласти направлення до суду обвинувального акта з підписаною сторонами угодою до отримання висновку експерту або завершення проведення інших слідчих дій, необхідних для збирання та фіксації доказів, які можуть бути втрачені з плином часу, або які неможливо буде провести пізніше без істотної шкоди для їх результату в разі відмови суду в затвердженні угоди. Суд може відмовити в затвердженні угоди, яку було укладено під час судового провадження, зокрема, якщо допущена неправильна правова кваліфікація кримінального правопорушення, а також в зв'язку з тим, що відсутні фактичні підстави для визнання винуватості, тобто, якщо не встановлені обставини, які складають предмет доказування. Аналогічних вказівок щодо розгляду угоди, укладеної під час досудового провадження, КПК не містить, але важко уявити собі, щоб суд міг затвердити угоду, якщо є сумніви відносно кваліфікації діяння або доведеності вини підозрюваного. Отже, обставини, які складають предмет доказування, необхідно встановити в кожному кримінальному провадженні [2, с. 238].

Ч. 1 ст. 474 КПК указує на направлення до суду обвинувального акта та підписаною сторонами угоди. Врахо-

вуючи положення ч. 2 ст. 291 КПК, надання до суду інших документів забороняється. Однак виникає питання: яким чином суд повинен встановити, зокрема, наявність фактичних підстав для визнання винуватості за відсутності матеріалів кримінального провадження? КПК прямо дозволяє вимагати документи, викликати та опитувати свідків лише для встановлення того, що укладення угоди сторонами є добровільним (ч. 6 ст. 474 указує: для з'ясування добровільності укладення угоди у разі необхідності суд має право вимагати документи, у тому числі скарги підозрюваного чи обвинуваченого, подані ним під час кримінального провадження, та рішення за наслідками їх розгляду, а також викликати в судові засідання осіб та опитувати їх). На жаль, це положення не поширюється на перевірку наявності інших обставин, за яких суд може відмовити у затвердженні угоди, хоча встановити правильність кваліфікації та наявність фактичних підстав для визнання винуватості без матеріалів кримінального провадження просто неможливо, оскільки, по суті, суд буде спиратися лише на визнання обвинуваченим своєї вини. Відсутність відповідної норми у КПК не відповідає ролі суду як гаранта захисту прав обвинуваченого, потерпілого при розгляді питання про затвердження угоди.

На усунення цього недоліку спрямоване роз'яснення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ: суд, що здійснюватиме судові провадження, для реалізації покладених на нього обов'язків щодо з'ясування добровільності укладення угоди та перевірки її на відповідність вимогам КПК та/або кримінального закону (курсив мій – І.Г.) (частини 6, 7 ст. 474 КПК), враховуючи, що невиконання вимог, встановлених частинами 5-7 ст. 474 КПК, є підставою для апеляційного та касаційного оскарження (частини 3, 4 ст. 394, 424 КПК), а в разі підтвердження таких порушень скасування судового рішення, має вистребувати документи, подані сторонами під час досудового розслідування (п. 4 Інформаційного листа від 15.11.2012 «Про деякі питання здійснення кримінального провадження на підставі угод»); при цьому коло та характер цих документів у роз'ясненні не уточнено. Тим самим Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ, по суті, розширив випадки, коли суд має право вистребувати матеріали кримінального провадження для розгляду угоди. Слід повністю підтримати цей підхід, оскільки, як зазначалося вище, неможливо перевірити правильність кваліфікації діяння та фактичні підстави для визнання винуватості (по суті – обгрунтованість обвинувачення особи) за відсутності матеріалів кримінального провадження.

Слід зупинитися окремо на повноваженнях суду при розгляді угод. Аналізуючи ст. 474 КПК, можна стверджувати, що у судовому засіданні із розгляду угод мають бути встановлені такі обставини:

– добровільність укладення угоди (укладення угоди не є наслідком застосування насильства, примусу, погроз або наслідком обіцянок чи дії будь-яких інших обставин, ніж ті, що передбачені в угоді); прикладом відсутності добровільності є випадок, коли потерпіла заявила про свою категоричну незгоду з розміром встановлених досудовим розслідуванням матеріальних збитків та про укладення угоди під тиском та на прохання слідчого [3].

– відповідність угоди інтересам суспільства; це оцінна категорія, яка може викликати складнощі на практиці. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ навіть декілька прикладів, коли угода визнається такою, що не відповідає інтересам суспільства: наприклад, у випадку «зловживання» сторонами угоди положеннями ст. 69 КК, тобто у разі узгодження ними покарання, яке за своїм видом та/або розміром не відповідає характеру, тяжкості вчиненого діяння та особі винного, суд має визнати умови цієї угоди такими, що не відповідають інтересам суспільства, та відмовити в її за-

твердженні. Аналогічне рішення має прийняти суд у випадку неврахування прокурором при укладенні угоди про визнання винуватості наявності обставин, що обтяжують покарання, наприклад незнятої або непогашеної судимості у обвинуваченого, що утворює рецидив злочинів, тощо [4]. Крім того, у разі, якщо до суду надійшла угода про примирення, однією зі сторін якої є юридична особа публічного права та в змісті якої, незважаючи на визнання факту заподіяння винним юридичній особі майнової шкоди і визначення її розміру замість встановлення строку її відшкодування наведено перелік дій, не пов'язаних із відшкодуванням шкоди, які підозрюваний чи обвинувачений зобов'язаний вчинити на користь потерпілого, або якщо розмір шкоди взагалі не визначено, суд має відмовити у затвердженні угоди про примирення на підставі п. 2 ч. 7 ст. 474 КПК. Аналогічне правило слід застосовувати і тоді, коли однією зі сторін угоди про примирення є юридична особа приватного права, створена державою (ч. 3 ст. 167 ЦК), Автономною Республікою Крим (ч. 3 ст. 168 ЦК) чи територіальною громадою (ч. 3 ст. 169 ЦК), а також якщо одним із засновників юридичної особи приватного права є фізична чи (та) юридична особа, а іншим – держава, Автономна Республіка Крим чи територіальна громада [5].

– відсутність порушень прав, свобод чи інтересів сторін або інших осіб умовами угоди; так, порушення угодою прав, свобод та інтересів сторін або інших осіб було встановлено у кримінальному провадженні, по якому діти обвинуваченої, яких обвинувачена використовувала для випрошування грошей у сторонніх осіб, відповідно до вимог ст. 55 КПК України у справах вказаної категорії мають в обов'язковому порядку визнаватись потерпілими, яким таким злочином заподіяно шкоду. Проте, слідчим в порушення вимог закону дані особи не визнані потерпілими, тим самим порушені їхні права. Згідно ст. 469 КПК України укладення угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні, в якому бере участь потерпілий, не допускається. Таким чином, у даному провадженні, де повинні були би брати участь потерпілі, укладення угоди про визнання винуватості є недопустимим та незаконним [6]. Як роз'яснює Вищий спеціалізований суд з розгляду цивільних і кримінальних справ, якщо до суду надійшла угода з узгодженою між сторонами мірою покарання під час судового розгляду, а суд, розглянувши матеріали кримінального провадження та заслухавши думку сторін, вбачає підстави для застосування ст. 97 чи ст. 105 КК, то, керуючись п. 3 ч. 7 ст. 474 КПК, суд має відмовити в затвердженні угоди та за наслідками здійснення судового провадження в загальному порядку звільнити особу від відповідальності (ст. 97 КК) чи від покарання (ст. 105 КК), оскільки призначення покарання на підставі затвердженої угоди в такому випадку призвело б до погіршення становища обвинуваченого (п. 6 Інформаційного листа Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 05.04.2013 «Про доповнення до інформаційного листа Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 15.11.2012 № 223-1679/0/4-12 «Про деякі питання здійснення кримінального провадження на підставі угод»).

– можливість виконання обвинуваченим взятих на себе за угодою зобов'язань; очевидна неможливість виконання обвинуваченою взятих на себе за угодою зобов'язань була визначена судом, виходячи з того, що обвинувачена не має постійного місця проживання, а тому звільнення її від відбування покарання з випробуванням на підставі ст. 75 КК України та покладення на неї обов'язків, передбачених ст. 76 КК України, зокрема повідомлення КВІ про зміну місця проживання та з'явлення в КВІ для реєстрації, є завідомо неможливі для виконання обвинуваченою ОСОБА_2, місце проживання якої – невідоме [6].

– наявність фактичних підстав для визнання винуватості.

Крім того, суд перевіряє угоду на відповідність вимогам КПК та/або закону, і встановлює, чи правильно обвинувачений розуміє обставини, передбачені ч. 4 та ч. 5 ст. 474, а потерпілий – обставини, передбачені ст. 473 КПК.

Одним із проявів невідповідності угоди вимогам КПК та КК є констатація неправильної кваліфікації кримінального правопорушення в угоді.

Так, в угоді було зазначено, що ОСОБА_2 підозрюється у вчиненні використання малолітніх дітей для заняття жебрацтвом з метою отримання прибутку, хоча такої ознаки даного злочину, як з метою отримання прибутку в чинній редакції КК України – немає, тобто вона є зайвою, а тому допущена неправильна правова кваліфікація кримінального правопорушення [6]. Суд визнав, що в порушення вимог ст. ст. 291, 471 КПК України невірно визначено правову кваліфікацію дій ОСОБА_1, які органами досудового слідства кваліфікуються за ч. 1 ст. 185 КК України, що суперечить обставинам кримінального правопорушення, викладеним у обвинувальному акті та угоді про примирення. Дії ОСОБА_1 кваліфіковані як тасмема викрадення чужого майна (крадіжка), хоча в обвинувальному акті зазначено, що кримінальне правопорушення було вчинено в присутності та за допомогою нестановленої особи, яка не усвідомлювала протиправний характер дій обвинуваченого. Таким чином, досудовим слідством не надано належної правової оцінки, що обвинувачений ОСОБА_1 вчинив кримінальне правопорушення за допомогою іншої особи [7].

Невідповідність угоди вимогам КПК констатується судами у разі, якщо зміст угоди не відповідає вимогам ст. ст. 471, 472 КПК [8; 9]. Наприклад, в угоді про примирення не вказано остаточне узгоджене покарання та згода сторін на його призначення або на призначення покарання та звільнення від його відбування з випробуванням, а також не вказані наслідки укладення та затвердження угоди, передбачені статтею 473 КПК України і наслідки невиконання угоди [10].

Також як невідповідність угоди вимогам КПК розглядаються випадки, коли угода укладається за ініціативою слідчого [11; 12].

Такою, що не відповідає нормам КПК, є угода з узгодженням між сторонами звільнення неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого від кримінальної відповідальності відповідно до ст. 97 КК чи від покарання згідно зі ст. 105 КК із застосуванням примусових заходів виховного характеру, оскільки вирішення питання про звільнення як від кримінальної відповідальності, так і від покарання, відповідно до змісту ст. 471, 472 КПК, не може бути предметом домовленостей (угоди) сторін, крім випадку звільнення від відбування покарання з випробуванням (п. 6 Інформаційного листа Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 05.04.2013 «Про доповнення до інформаційного листа Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 15.11.2012 № 223-1679/0/4-12 «Про деякі питання здійснення кримінального провадження на підставі угод»).

За п. 1,3 ч. 7 ст. 474 КПК суд повинен відмовити у затвердженні угоди, про застосування до підозрюваного чи обвинуваченого примусових заходів медичного характеру (у разі вчинення злочину у стані неосудності, обмеженої

осудності), оскільки зміст угоди (як про примирення, так і про визнання винуватості) не охоплює питання про застосування цих заходів; аналогічне рішення приймається у випадку, коли угоду укладено з підозрюваним чи обвинуваченим, який після вчинення злочину захворів на психічну хворобу, що позбавляє його можливості усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними (п. 5 Інформаційного листа Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 05.04.2013 «Про доповнення до інформаційного листа Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 15.11.2012 № 223-1679/0/4-12 «Про деякі питання здійснення кримінального провадження на підставі угод»).

Можна стверджувати, що обов'язок доказування вищевказаних обставин покладається на суд (ст. 474 КПК вживає словосполучення «повинен з'ясувати», «зобов'язаний переконатися», «суд перевіряє угоду»), однак цей обов'язок має певний усучений характер. Суд не має права збирати докази для встановлення цих обставин. Але він зобов'язаний перевірити ці докази – шляхом дослідження документів (для цього йому, наприклад, надається повноваження витребувати документи, подані сторонами під час досудового розслідування). При цьому КПК чомусь указує на можливість опитування, а не допиту свідків для перевірки добровільності укладення угоди, хоча пояснення свідків, на відміну від показань, не є джерелами доказів, а суд при обґрунтуванні судового рішення, у тому числі й ухвали, повинен посилається саме на докази (ч. 3 ст. 310 КПК).

Аналіз декількох вироків, постановлених на основі угод, вже дозволяє виділити певні проблеми. Наприклад, є формулювання, що згідно угоди про примирення ОСОБА_5 та потерпілий ОСОБА_4 дійшли згоди щодо правової кваліфікації дій обвинуваченого за ч. 1 ст. 125 КК України [13]; однак формулювання «дійшли згоди щодо правової кваліфікації дій обвинуваченого» є некоректним, оскільки не від сторін цієї угоди залежить кваліфікація діяння, вони не можуть її змінити, і вона взагалі не може бути предметом угоди між сторонами.

Висновки. У зв'язку із вищевикладеним, можна запропонувати наступні зміни до ст. 474 КПК України: ч. 2 та ч. 6 ст. 474 викласти у наступній редакції:

2. Отримавши обвинувальний акт та угоду про примирення або угоду про визнання винуватості, головуючий зобов'язаний витребувати у прокурора матеріали кримінального провадження. Розгляд щодо угоди проводиться судом під час підготовчого судового засідання за обов'язкової участі сторін угоди з повідомленням інших учасників судового провадження. Відсутність інших учасників судового провадження не є перешкодою для розгляду.

6. Суд зобов'язаний переконатися у судовому засіданні, що укладення угоди сторонами є добровільним, тобто не є наслідком застосування насильства, примусу, погроз або наслідком обіцянок чи дій будь-яких інших обставин, ніж ті, що передбачені в угоді. Для з'ясування добровільності укладення угоди суд зобов'язаний витребувати документи, у тому числі скарги підозрюваного чи обвинуваченого, подані ним під час кримінального провадження, та рішення за наслідками їх розгляду, а також, у разі необхідності, викликати в судові засідання осіб та допитувати їх.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Моніторинговий звіт «Реалізація нового КПК України у першому півріччі 2013 року». – К., 2013. – 21 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Відп. ред.: С.В. Ківалов, С.М. Міщенко, В.Ю. Захарченко. – Х.: Одиссей, 2013. – 1104 с.
3. Ухвала Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 15 липня 2013 р. (справа № 185/6797/13-к) // Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/32385567>.
4. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 15.11.2012 р. «Про деякі питання здійснення кримінального провадження на підставі угод».
5. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 05.04.2013 р. «Про доповнення до інформаційного листа Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 15.11.2012 №

223–1679/0/4–12 «Про деякі питання здійснення кримінального провадження на підставі угод»

6. Ухвала Івано-Франківського міського суду від 25 лютого 2013 р. (справа № 344/1308/13–к) // Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/29571371>.

7. Ухвала Дубенського міськрайонного суду Рівненської області від 01 серпня 2013 р. (справа № 559/2197/13–к) // Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/32742841>.

8. Ухвала Новотроїцького районного суду Херсонської області від 26 березня 2013 р. (справа № 662/429/13–к) // Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/30218556>.

9. Ухвала Хмельницького міськрайонного суду від 13 травня 2013 р. (справа № 686/8846/13–к) // Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/31253959>.

10. Ухвала Будьоннівського районного суду м. Донецька від 31 травня 2013 р. (справа № 1–кп/254/3998/2103) // Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/31582779>.

11. Ухвала Міловського районного суду Луганської області від 10 липня 2013 р. (справа № 418/368/13–к) // Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/32288600>.

12. Ухвала Великобурульського районного суду Харківської області від 10 січня 2013 р. (справа № 2007/1286/12) // Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/28525235>.

13. Вирок Маньківського районного суду Черкаської області від 6 березня 2013 р. // Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/30002183>.

УДК 343.368

СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ОСОБОЮ, РІЧЧЮ АБО МІСЦЕМ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ СТРАХУВАННЯ

OBSERVATION OF A PERSON, THING OR PLACE DURING THE PRE-TRIAL INVESTIGATION OF CRIMINAL OFFENSES IN THE INSURANCE INDUSTRY

Засць О.М.,

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри економічної безпеки

Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренко

Розслідування кримінальних правопорушень у сфері страхування, набуває все більшої уваги з боку правоохоронних органів. Ця категорія правопорушень вимагає обов'язкового використання такої слідчої (розшукової) дії, як спостереження за особою, річчю або місцем. Ефективне використання даної слідчої (розшукової) дії дозволяє збирати високоякісну доказову базу щодо осіб, які вчиняють злочини у сфері страхування.

Ключові слова: негласні слідчі (розшукові) дії, досудове слідство, спостереження за особою, річчю або місцем, страхування, страхова виплата, кримінальне правопорушення, кримінальний проступок, кримінальний злочин.

Расследование уголовных правонарушений в сфере страхования приобретают все большее внимание со стороны правоохранительных органов. Данная категория преступлений требует использования такого негласного следственного (розыскного) действия, как проведения наблюдения за лицом, вещью или местом. Проведение такого негласного следственного (розыскного) действия позволяет наиболее полно и качественно собрать доказательственную базу в отношении лиц, совершивших преступление в сфере страхования.

Ключевые слова: негласные следственные (розыскные) действия, досудебное расследование, наблюдение за лицом, вещью или местом, страхование, страховая выплата, уголовное правонарушение.

Investigation of criminal offences in the field of insurance is acquired by all greater attention from the side of law enforcement authorities. This category of crimes requires the use of such secret investigation (search) action, as lead through of looking after a person, thing or place. The most full lead through of such secret investigation (search) action allows and high-quality to collect an evidential base in regard to the persons of committing crime in the field of insurance.

Key words: undercover investigative (search) action; pre-trial investigation, looking after a person, thing or place, insurance, insurance payment, criminal offence.

Актуальність обраної теми обумовлена необхідністю дослідження кримінального процесуального поняття негласні слідчі (розшукові) дії та визначення його змісту та структури під час досудового розслідування кримінальних правопорушень у сфері страхування.

Становлення та розвиток світових ринків фінансових послуг супроводжується негативними процесами. Наявні непоодинокі випадки правопорушень у сфері діяльності учасників страхових відносин, які, у свою чергу, є суб'єктами ринку фінансових послуг України. Запобігання та протидія правопорушенням, що мають місце на ринку фінансових послуг України, є одним із пріоритетних завдань діяльності правоохоронних органів. За останні роки дані види правопорушень набули організованих транснаціональних форм та потребують комплексного підходу у вирішенні питання організації протидії.

Злочинна діяльність все більш стає економічно детермінованою, інтегруючись в стратегічно важливі, високоприбуткові галузі економіки, зокрема фінансовий сектор, невід'ємною складовою якого є сфера страхування. Розви-

ток страхового ринку – це важливий чинник становлення економік пострадянського простору. В той же час доступні і вигідні умови страхування створюють підстави для скоєння злочинів з метою незаконного отримання страхових виплат, внаслідок чого цей сегмент фінансового ринку останніми роками став одним з привабливих для кримінальних структур.

Класифікація злочинів у сфері страхування визначається рівнем злочинців, які роблять замах на різні об'єкти суспільних відносин. Разом із злочинами у сфері господарської діяльності, особливе місце в цій системі займає заволодіння чужим майном, перш за все шахрайство з боку професійних учасників страхового ринку (страховиків і страхувальників).

Розслідування злочинів у сфері страхування відбувається в специфічній формі пізнання передбаченими кримінальним процесуальним законом засобами, до яких належать, в першу чергу, негласні слідчі (розшукові) дії.

На сьогоднішній день одним з самих неврегульованих інститутів кримінального процесу є інститут негласних слід-